

Derleme Makale

Dijital Çağda Kùltürel Dönüşüm: Yeni Sosyokùltürel Kimlikleriyle Genç Kuşağın Eleştiri, İlgı ve Beğenileri

Öz

Serdar NERSE*

Günümüzde teknolojik temeller başta olmak üzere farklı altyapı politikalarının uygulamaya konulması, kùltür altyapılarının da gelişimini etkilemiştir. Yeni nesil teknolojilerin gelişmesi ve dijital altyapıların hızlandırılmış uygulaması kùltürel dönüşümün yükselme ve değişme eğilimine girmesine neden olmuştur. Dijital teknolojinin derin entegrasyonu ve yeni çağın niteliksel özelliği olan hızlanma neticesinde edebiyat, sanat ve estetiğe yönelik eleştiri, ilgi ve beğenide önemli dönüşümler meydana gelmiştir. Dijital düzenleme, ekranın mobil dönüşümü ve hızlanma insan eylemlerinden edebiyat, sanat ve estetik de dahil olmak üzere genel olarak dünyayı anlama biçimi yeniden şekillenmiştir. Bu çalışmada, hızlanma neticesinde mikro edebiyat, sanat ve estetiğin dönüşümüne dair tartışmalar sistematik bir yöntemle derlenmiştir. Çalışmada, mikro estetik, sanat, edebiyat ve nihayetinde kùltür alanının yayılımı veya hızlanmayla dönüşüp dönüşmediği, bu dönüşümün genç neslin özne veya nesne olma bilincini nasıl etkilediğine ilişkin tartışmalara cevap aranması amaçlanmaktadır. Çağdaş figüratif kùltürün özellikleri dikkate alınarak yürütölen tartışmada, genç neslin sosyokùltürel öğreniciler olmaktan ve evcilleştirilmiş insanlardan farklılaşarak uzaklaşmaya, yeni kamusal söylemin kurucuları ile liderlerine dönüşmeye başlayıp başlamadığı iddialarına cevap aranmıştır.

*Doç. Dr.,
Batman Üniversitesi,
Sosyoloji Bölümü,
E Mail:serdarnerse@yahoo.com,
ORCID:0000-0002-2048-9478.

Anahtar Kelimeler: Dijital Sosyoloji, Kùltürel Dönüşüm, Edebi Eleştiri, Sanat, Estetik.

Review Article

Cultural Transformation in the Digital Age: Criticisms, Interests and Likes of the Young Generation with Their New Sociocultural Identities

Abstract

Serdar NERSE*

Today, the implementation of different infrastructure policies, especially technological foundations, has also affected the development of cultural infrastructures. The development of new generation technologies and the accelerated implementation of digital infrastructures have led to an upward trend of cultural transformation and change. The deep integration of digital technology and the acceleration that is a qualitative feature of the new age have led to significant transformations in criticism, appreciation and interest in literature, art and aesthetics. As a result of digital regulation, mobile transformation of the screen and acceleration, literature, art and aesthetics which are among human actions and in general, the way of understanding the world have all been reshaped. In this study, discussions on the transformation of micro-literature, art and aesthetics as a result of acceleration are compiled in a systematic method. The aim of the study is to seek answers to the discussions on whether micro aesthetics, art, literature and ultimately the field of culture have been transformed by diffusion or acceleration, and how this transformation affects the young generation's consciousness of being a subject or object. Taking into account the characteristics of contemporary figurative culture, the discussion seeks an answer to the claims of whether the young generation has begun to move away from being sociocultural learners and differentiated from domesticated people, and whether they have begun to transform into the founders and leaders of the new public discourse.

Assoc. Prof. Dr.,
Batman University,
Department of Sociology,
E Mail: serdarnerse@yahoo.com
ORCID:0000-0002-2048-9478

Keywords: Digital Sociology, Cultural Transformation, Literary Criticism, Art, Aesthetics.

Received: 24.03.2023
Accepted: 27.05.2023

1. Giriş

Dönemler boyunca değişse de medyanın kültürle veya yaşanan dönemin kültürel ruhuyla yakından ilişkisi olmuştur. Erken dönemde analog medyada olduğu gibi günümüze doğru dijital medyanın da kültürün biçimlenmesi ve değişimine önemli etkileri söz konusudur. Neil Postman'ın medya üzerine kaleme aldığı ve Türkçeye "Televizyon: Öldüren Eğlence" başlığıyla çevrilen eserinde hangi dönem olursa olsun fark etmeksizin, kültürel ruhun genellikle o dönemdeki güçlü medya tarafından şekillendirildiğine dikkat çekerek, "medyanın kültürün manevi odağı, maddiliği üzerinde büyük ve ağırlık merkezinin oluşumunda da belirleyici bir etkisinin olduğunu" belirtir (Postman, 2005, s. 10). Günümüzde yaygın söylemlere dikkat edildiğinde ve genel olarak çeşitli araştırmalardan (Demuyakor, 2020; Alan, Kabadayı & Erişke, 2018, ss.494-496) da elde edildiğine göre kültürel şekillenme eksenli edebi, sanatsal ve estetik eleştiri, ilgi ve beğeniyi tartıştığımızda internet, mobil hale gelen yeni medya ile yapay zekâ gibi dijital teknolojilerin etkisinin göz ardı edilemediği görülür. Bu sebeple, dijital çağda yeni medya teknolojisi sadece bir fikir olmayıp, insanların nasıl düşünceğini etkileyen ve insanların edebi eleştiri, sanatsal ilgi ve estetik beğeniyi değiştiren önemli iletişim araç ve teknolojileri olarak düşünülmelidir. Dijital medya, bu dönemde kendine özgü düşünme ve konuşma tarzıyla temsiliyet elde ederek kültürel bir alan oluşturmuştur. Mobil (taşınabilir) veya smart (akıllı) olarak isimlendirilen dijital çağ, yeni medyanın etkisi altındadır. Daha şimdiden başlayarak, gelecekte çevrimiçi edebiyat, "avuç içi okuma edebiyatı" (West & Chew, 2014, ss.15-16), sesli romanlar, mikro sergiler, kısa videolar ve mikro-kitaplar gibi çeşitli edebi ve sanatsal varoluş biçimleri veya filmler oluşturulacağı, hiperlinkler ve diğer yeni edebi eleştiri biçimlerinin ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Bu bilgi çerçevesinde, bazı yorumculara göre medya teknolojisinin hızlı gelişimiyle birlikte dönüşen dijital teknolojinin etkisiyle farklılaşan estetik sonuçlar için teorik bir yanıt verme zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Yaşın, 2019; Gül, Ertürk & Elmer, 2020, ss.xi-xiii).

Bu yönüyle, edebiyat, sanat ve estetiğe dair eleştiri, ilgi ve beğeniyi analiz edebilmek, biçimini, mahiyetini anlayabilmek için dijitalleşme ile dönüşen kültürün iyi tanımlanması gerekir. Bilgisayar kültürü, sanal kültür, siberkültür, e-kültür, internet kültürü, yeni medya, yakınsama kültürü, dijital kültür, günümüzde bilimsel ve popüler literatürde yaygın olarak kullanılan nispeten yeni terimlerdir. Çeşitli disiplinlerden akademisyenler, bu yeni medyanın sanal alanın çeşitli sosyal yönleri ve gerçek alan üzerindeki etkisini incelemiş, dijital kültür hakkındaki görüşlerini nispeten kısa bir süre içinde birçok kez değiştirmişlerdir (Uzelac, 2008, s.12). Dijital kültür, kısaca bilgi iletişim teknolojilerinin (BİT) ilerlemesi ve internetin kullanımını sonucunda sosyal, ekonomik, politik, sanatsal özellikleriyle ortaya çıkmış ve günümüzde hızla gelişen kültürel bir olgu (Uzelac, 2008, ss.7-13; Levin & Mamluk, 2021) olarak tanımlansa da özellik ve etkilerini bilmek gerekecektir. Dijital kültür, dijital cihazlar ve uygulamalar kullanarak iletişim, bilgi paylaşımı ve eğlence yoluyla kültürel etkileşimi ifade etmenin yanı sıra, popüler kültür, müzik, film, moda ve diğer kültürel aktivitelerde de kendini gösteren özelliğe sahiptir.

Teknolojinin gelişmesi neticesinde dijital kültürde birçok değişiklik ve yeniliğin meydana gelmesi, etkisinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. İnternet, sosyal medya, akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar gibi dijital cihazlar, dijital kültürün oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamıştır. Charlie Gere'e (2002, s.12) göre yeni teknolojiler yaşamımızdaki varlıklarının farklı boyutlarıyla yeni bir kültür olarak dijital

bir kültüre işaret etmektedir. Dolayısıyla dijital kültürün ortaya çıkışını etkileyen önemli faktör ve süreçlerden bazıları internet, akıllı cihazlar, sosyal medya ve diğer yeni dijital tabanlı teknolojilerin yaygın kullanımı şeklinde sunulabilir. Özellikle de internet ve mobil iletişim araçları son dönemde sosyalleşme ile kültürel etkileşimi, bilgi paylaşımını ve iletişimi kolaylaştırdığı için dijital kültürün gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Dijital kültürün bir parçası olarak internet, önemli bileşenlerdendir. İnternet sayesinde, insanlar dünya genelinde iletişim kurabiliyor, bilgi alışverişinde ve dijital olarak kültürel etkileşimde bulunabiliyorlar. Bu haliyle de internetin dijital kültürün oluşmasına ve gelişmesine önemli katkılar sağlayan bir araç olduğu görülmektedir.

Dijital kültürün özellikleri arasında; kullanıcıların dijital ortamda yarattığı içeriğin önemli bir yer tutması, paylaşımın hızlı ve kolay olması, sanal toplulukların oluşması ve dijital teknolojilerin hayatımızın hemen her alanına entegre edilmiş olması yer almaktadır. Bu özellikler, dijital kültürün geleneksel kültürden farklılaşmasını sağlarken, etkilerinin de oldukça genişliğini göstermektedir. Örneğin, sosyal medya aracılığıyla dünya genelinde insanlar arasında bağlantıların kurulması, içeriklerin hazırlanarak sunulması, ilgi, beğeni veya tepkilerle kültürel farklılıkların anlaşılması ve takdir edilmesiyle teşvik veya tahakküm edici etkilerinin olduğu görülür. Nitekim bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde erişim sağlama özgürlüğünün yanı sıra, dijitalleşmenin tahakküm edici etkisiyle birlikte kültürel alanda bağımlılık, siber zorbalık, kişisel gizlilik ihlallerinin veya diğer dijital tehditler ve bazı olumsuzlukların da yaşanabileceğini söyleyebiliriz. Sonuç olarak, teknolojinin hızlı gelişmesiyle ortaya çıkan karmaşık kültürel bir olgu olarak dijital kültürün olumlu veya olumsuz yönleriyle ancak ilerleyen süreçte daha iyi anlaşılabilceğini belirtmek gerekir.

Günümüzde teknolojinin hızlı gelişimiyle dijital kültür de önemli bir şekilde etkilenmekte ve değişmektedir. Bu nedenle dijital kültür ve teknoloji arasındaki ilişki oldukça önemli olup, bu ilişkinin bir görünümü ve sosyalleşme bileşeni olarak sosyal medya platformları, insanların birbirleriyle etkileşim kurmasını, haberlerin ve bilginin paylaşılmasını, etkinliklerin duyurulmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla önemli bir araç olarak medya, değişen görünümüleriyle dijital kültürün oluşmasında ve gelişmesinde rol oynamaktadır. İnsanların artık dijital ortamda etkileşim kurması, medya aracılığıyla birbirlerini tanıması örneklerinden hareketle kültürün maddi ve manevi merkezlerinin oluşumuna yol açtığı ve bu güçlü etkisiyle, çoğu zaman kültürel ruhun oluşumunu da etkilediğini, kültürel dönüşümü şekillendirdiğini söyleyebiliriz (Kocadaş, 2005; Karakoç, 2014). Dijital çağda, medya yalnızca toplumsal kültürün yenilenmesini ve insanların yaşam tarzlarının değişmesini derinden etkilememiştir. Medya, değer standartlarından söyleme dek tüm edebi eleştiri, sanatsal ilgi ve estetik beğeniyle öznenin farkındalığı alanlarında çok yönlü dönüşümü etkilemiş ve teşvik etmiştir. Medya etkisiyle ilişkili şekilde ortaya çıkan dijital dönüşümü, arka planında kültürel yaratıcılık, kimlik ve değer yargılarına dayalı kültürel ürün ve hizmet içeriklerini merkeze alan, modern bilgi teknolojileri ile dijital iletişim araçlarını kullanan yaratıcı bir faaliyet olarak tanımlamak mümkündür (Köse, 2020, ss.9-12; Ünal & Koçak, 2023). Dönemin en güçlü medya araçlarıyla ilişkisi sebebiyle söz konusu kültürel yaratıcılık maddi ve manevi olarak dönüşüme uğramaktadır. Dolayısıyla, yaşanan çağdaş dönem itibarıyla edebiyat, sanat, estetik gibi kültürel olguların eleştirisini tartışırken, doğal olarak internet, yeni mobil medya ve yapay zekâ gibi dijital teknolojilerin etkisi de görmezden gelinemez.

Dijital çağın yeni medya teknolojilerinin fikirleri yaymak üzere yalnızca bir araç olarak kullanılmadığı, aynı zamanda insanların düşüncelerini etkileyen ve estetik algılarını değiştiren, kendine özgü düşünme ve konuşma biçimiyle kültürel yaratıcılığı da etkilediği görülmektedir. Dijital çağdaki edebi eserler, mobil akıllı medya tarafından temsil edilen yeni medyanın etkisi altında, çevrimiçi sanat, edebiyat ve estetiği oluşturmuştur. Sesli kitaplar, mikro sergi ve mikro filmler, kısa videolar, çeşitli edebi varoluş biçimleri, mikroblog yorumları, beğeniler, arkadaş çevresi retweetleri, tweetler, pop-up'lar, köprüler ile dijital heykel, mimari, boyama, fotoğrafçılık, illüstrasyon ve görüntüleme gibi yeni edebi eleştiri, sanat ve estetik biçimleri kültürel dönüşümü ortaya çıkaran dijital yaratıcılığın sonuçlarıdır. Bunu göz önünde bulunduran bazı yorumcuların medya teknolojisinin hızlı gelişiminin bizi dijital teknolojinin estetik sonuçlarına teorik bir yanıt vermeye zorladığını ileri sürmeleri (Yaşin, 2019) bu sebeptir. Dolayısıyla, içinde bulunduğumuz çağın medyası durumundaki dijital ortam yalnızca toplumun ve kültürün yenilenmesini, insanların yaşam tarzlarının dönüşümünü derinden etkilemekle kalmamış, aynı zamanda öznenin eleştirel bilincinden, değer standartlarından eleştirel söyleme kadar tüm edebiyat eleştirisinin dönüşümünü de yönlendirmeye başlamıştır. Bu dönüşümün bir neticesi olarak, estetik, sanat ve edebiyat alanında beğeni, ilgi ve eleştiride benzeri görülmemiş bir farklılaşma ve zorluk ortaya çıkmıştır.

Çalışmada, sistematik derleme yöntemiyle mikro edebiyat, sanat ve estetiğin gelişim ve dönüşümüyle eleştiri, ilgi ve beğeniye dair tartışmada genç neslin yeni konumu tartışılmaktadır. Bu tartışmanın odak noktasında, sosyokültürel kimlikleriyle farklılaşarak yeni bir temsiliyeti elde eden genç kuşağın özne ile nesne arasındaki ilişkide pasifleşmesi, yeni medyanın ana gövdesi haline gelişi, derinlikten yoksun ama tarafsız hafif bir eleştiri nesnesine dönüşümleri yer almaktadır. Böylece eleştiri yöntem ve aracı olarak büyük veriyi barındıran yeni medya ve dijital teknolojiyle ilişkili bir şekilde değer yenileme eğilimleri açısından toplumsal alana, kültüre müdahale edilip edilmediği, dijitalleşen nesnel kültürün geniş sosyal etkiyle farklılaşmış mikro özne bilincinin kurulma durumu da tartışmaya açılmaktadır.

2. Dijital Çağın Kültürel Özellikleri

Toplumsal değişim; dijital medya araçları, bilgi iletişim teknolojileri ve internetle hızlı bir şekilde gelişmesini tamamlamaktadır. Bu sayede de insanlar medya ve bağlantılarıyla daha kolay bir şekilde etkileşime geçebilmekte, bilgiye kolayca erişebilmekte ve dünya genelinde diğer insanlarla bağlantı kurabilmektedir. İnsanlar artık sosyal medya, dijital oyunlar ve diğer dijital platformlar aracılığıyla bağlantı kurmaktadır. Hatta bağlantılarda sınırın olmayışı, hızlı ve kolay bir şekilde gerçekleşmesi kültürel özellikleri de hızlıca dönüştürmektedir. Dijital çağda toplumlar arası iletişimin daha önce mümkün olmayan şekillerde gelişmesi ve internet sayesinde de kültürler arasında etkileşimleri artırması, dünya çapındaki farklı kültürleri bir araya getirmesi dijital kültürün özelliklerini şekillendirmiştir. Dijital veya sosyal medya kullanımının artması ve özendirilmesi, çoklu kültürel alanın keşfi, etkileşimlerin artmış olması ve sanal gerçeklik gibi özelliklerle kültür dönüşmektedir. Dijital çağın medyası, dünya genelinde insanlar arası hızlı etkileşim ve paylaşımlarla kültürel keşif sürecini daha kolay hale getirmiştir. Yeni imkân ve teknolojiler sayesinde insanların farklı kültürleri keşfetmeleri, anlamaları, kabul ve takdir etmeleri, deneyimlemeleri veya reddetmeleri, eleştirmeleri daha kolay hale gelmiştir. Reddediş ve kabul etme arasındaki popüler temsiliyet, yaratıcılık ve edebi eleştiriyle yeni bir mobil

entelektüelliğin (farklı bir sanat, edebiyat ve estetik anlayışıyla) gelişiminde “dünya harikası” video, film, müzik, edebi eserlerin varoluş biçimleri ile “estetik mantık”ın ortaya çıkışının, dijital kültürel özelliklerin üç ana unsurla karakterize olduğunu görmekteyiz.

Çağın sosyal ve kültürel semptomlarını yansıtan bu unsurlardan ilki “hız”dır. İnsanın yarattığı makineler ile kendi varoluş durumu arasındaki diyalogun bir ürünü olarak ortaya çıkan hızlanma aynı zamanda dijital çağın kültürünü temsil etmektedir. «Saat, dakika ve hatta saniyenin yaratılmasıyla insan faaliyetlerinin zamanın kesin ve ölçülebilir birimleri halinde bağımsız olarak var olabileceğine ikna olduğundan» (Postman, 2005, s.12-13) beri estetik anlayış, kültürel beğeni, tefekkür ve eleştiri anlayışı değişmiştir. Amerikalı düşünür Lewis Mumford (2010), bu durumu felsefi anlam ve metaforik sembolizm çerçevesinde değerlendirmiştir. Mumford (2010;1966a;1966b), hızı zamanla ilişkilendirmiş, daha geniş zaman dilimlerinin daralarak, «bir güç makinesi şeklinde saatlerin saniyeler ve dakikalara dönüştüğü”nü belirtmiştir. İnsanlar, toplumsal ve teknolojik gelişmenin tam olarak kaydedildiği, saatlerin yaygınlaştığı 14. yüzyıldan bu yana, faaliyet, beğeni, ilgi ve eleştirilerin de hız ve zamanın kesin ve ölçülebilir birimleriyle bağımsız olarak var olabileceğine ikna edilmiştir. Bu sebeple, o zamandan beri güneşin doğuşu ve batışı, mevsimlerin değişimi görmezden gelindi, doğanın otoritesinin yerine bir dakika veya bir saniyenin ölçümü esas alınmaya başlandı.

Farklı dönemlerdeki hız kavramı aracılığıyla, geleneksel tarım çağı, kitlesel makine üretiminin endüstriyel çağı, siber çağ veya dijital çağ arasında ayrımların belirginliği hissedilmektedir. Dijital çağda zaman algısıyla senkronize olmuş hız, modern insan için bir ölçü sağlarken, mesafeleri de ortadan kaldırarak, doğanın ritmiyle düzenlendiği öne sürülen pastoral yaşamdan da ayrılmaya başlamıştır. Bu sebeple, edebi tefekkür ve yoğun, saf zevklerden oluşan estetiğin yerine hızlıca bakma, göz atma, izleme geçmeye başlamıştır (Solak, 2022; Zafer, 2019). Bu durum, görsellik ile duygu, zevk, ilgi ve estetik arasındaki ilişkiyi azaltmıştır.

Dijital kültürün önemli unsurlarından ikincisi, dijital çağda mobil akıllı medyaya doğru yaşanan ‘pan-görsel’ kaymadır. Dijital çağda, insanlar artık hayatlarının büyük bölümünü mobil cihazlarında yaşıyor veya yaşamları söz konusu cihazlarla geçiyor. Bu durum, mobil akıllı medyanın önemini artırdı ve son yıllarda yaşanan pan-görsel kayma da bu trendi daha da pekiştirdi. İnsanların dünyayı algılama biçimlerini yeniden şekillendiren pan-görsel kayma, görüntüyü okuma ve anlamaya ilişkin bir değişim şeklinde gerçekleşmiştir. Eskiden, insanlar metinlere odaklanırken, dijital medyanın yaygınlaşmasıyla daha çok görsellere yönelmeye başlamıştır. İnsanlar artık kelimeler yerine görüntülerle iletişim kurmak istediğinden mobil akıllı medyanın popülerliği de artmıştır (Kırık, 2017; Olcay, 2018, s.95). Mobil cihazlara görüntülerin daha hızlı yüklenebilmesi ve daha iyi görüntülenebilmesi, taşınmasının daha kolay olması görsel içeriklerin kullanımını artırmıştır. Genel olarak, görüntüler insanların duygularını harekete geçirerek daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olduğundan, insan beyni de görüntüleri metinlere göre daha hızlı ve kolay bir şekilde işleyebildiğinden (Fotis, 2020), dijital sosyal medya platformlarının popülerleşmesiyle görsel içeriklerin paylaşımı ve etkileşimi de artmıştır.

Markaların da pazarlama stratejilerini değiştirmesine neden olan, pan-görsel kaymayla (genç, müşteri ya da çocuk olsun) hedef kitlelerine görsel içeriklerle hitap edilmeye ve sadece görsellerle değil, aynı zamanda videolarla da iletişim kurularak, hedef kitlelerinin dikkati çekilmeye başlanmıştır.

Mobil uyumlu web siteleri ve uygulamalarla da cihaz kullanıcılarının ihtiyaçlarına yönelik olarak tasarımlar üzerinden beğeni, ilgi ve eleştiri anlayışı değişime uğramaktadır.

Sonuç olarak, dijital çağda insanların artık metinler yerine daha çok görsel içeriklerle iletişim kurmak istemesi mobil akıllı medyanın önemini artırmış ve pan-görsel kaymanın yaşanmasına neden olarak, görüntü, ses ve videolarla insanların duyguları harekete geçirilmeye, beğenileri değiştirilmeye, ilgileri çekilmeye ve estetik anlayışlarına hitap edilmeye başlanmıştır. Böylece, McLuhan'ın (1994) işaret ettiği gibi, “medya araçları yalnızca araç olmaktan uzaklaşmış, teknoloji etkisiyle edebi ve derin estetik anlayış, fikir ve algı düzeyine hitap etmekten ziyade, duyumlar ile algı biçimlerini kesin ve karşı konulmaz bir şekilde değiştirmeye başlamıştır” (s.49). Özellikle cep telefonlarıyla temsil edilen mobil akıllı medya teknolojisinin potansiyeli gerçekten sınırlarına kadar götürülerek, estetik yaklaşımlarımız ve dünyayı anlama biçimimiz yeniden tanımlanmış, internetin de ortaya çıkışıyla insanların gazete ve dergi okuyarak bilgi edinme ve edebi eserlerden zevk alma biçimi değişmiştir. Dijital medya sayesinde “dünyayı görmek” artık sessiz bir meditasyon ve gerçeklik, “dünyayı düşünmek” de lüks olmaktan çıkmıştır. Dijital medya, çevrimiçi sanat galerilerini ziyaret etmeyi, canlı bulut konserlerini senkronize ederek izlemeyi ve hatta evden çıkmadan her yerde, her zaman çevrimiçi edebiyat okumayı, takip etmeyi, görme ve işitme duyularını da büyük ölçüde etkileyerek özgürleştirdi. Bu durum, çeşitli sosyal medya arkadaş grupları, mikrobloglar, kısa videolar ve diğer uygulamalar yoluyla gözlerimizin, kulaklarımızın, dokunma ve diğer duyularımızın fiili “uzantıları” haline gelerek, görsel olana odaklanan ve birçok duyunun ihtiyaçlarını bütünlükten “pan-görsel” bir kültüre yol açmıştır. Bu yeni “pan-görsel” kültür, bedenimizin dünyayı algılayma yeteneğini zenginleştirip geliştirerek izleyiciye “tüm dikkatimizi ve tüm algısal sistemimizi ele geçiren” sürükleyici bir deneyim yaşatmaktadır (Murray, 2017, s.98).

Dijital kültürel biçimlenmenin üçüncü özelliğini “kullanıcılar” ve “kullanım durumu” ilişkisi oluşturmaktadır. Genç nesil kullanıcıların öncekilerden farklılaştığı bir görünüm ortaya çıkmıştır. Bu sebeple de mobil akıllı medyanın ana kullanıcıları olarak genç nesil daha yaşlı olanlardan farklılaşırken, dijital çağdaki kültürde de “post-figüratif” bir öğrenme, kültürün edinme sürecinden önce “prefigüratif” ve söz konusu sürecin ilerlemesi neticesinde yine “cofigüratif” bir kültürün edinimiyle tersine sosyalleşme sürecinin meydana geldiği görülmektedir (Mead, 1970; Langness, 1975). Sosyalleşme sürecinde orta yaşlıların ve yaşlıların belkemiği ve hatta onların değerlerinin ve estetik zevklerinin toplumun ana akımını oluşturduğu geleneksel kültürel öğrenme sürecinden, aslında öğretilenler olarak bilinen genç neslin yeni dönemde verici ve dijital medya kombinasyonlarına erişim ile kullanım durumlarına göre öğretici rolüne bürünmeye başladığını görüyoruz. Dijital 2022: Küresel Bakış Raporu'na (We Are Social, 2022) göre 16-24, 25-34 ve 35-44 yaş grupları, 45-54 ve 55-64 yaş gruplarıyla karşılaştırıldığında tüm dijital öğrenme, gelişme, araştırma, izleme süreçlerinde daha önde oldukları görülmektedir. Okuryazarlık durumuna göre orta yaşa doğru kamusal kültürel bir öğrenme sürecinden sonra, şimdi dijital çağın yeni medyası genç neslin öğrenen ve evcilleştirilmiş olmaktan toplumsal kültürün liderleri olmaya sıçramasını sağladığı görülmektedir.

Yüzde 82 seviyelerinde olan internet kullanım düzeyinin Türkiye'de her sene arttığı (2022'de 3.9 milyon kişi olarak gerçekleşti) ve kullanıcıların büyük bölümünün

sosyal medya platformlarını kullandığı görülmektedir (We Are Social, 2022). Çoğunlukla 34 yaş altındaki üniversiteli veya üniversite mezunu kullanıcılar olarak iyi eğitilmiş genç neslin aynı zamanda yeni medya aracılığıyla edebi-sanatsal takdir ve edebi-sanatsal eleştiriye katılımın ana gövdesi haline gelmeye başladığı görülmektedir. Öncesinden başlayarak ve günümüzde dijitalleşme ile tamamen ayrı bir hal alan, herhangi bir yer ve mekânda büyüklerinin geçmişte sahip olmadığı ve gelecekte de sahip olamayacağı deneyimleri teknoloji aracılığıyla paylaşan gençlerin yönü, henüz kestirilemeyen bir sosyalleşme ve kültürel dönüşüm sürecine girmiştir (Güzel, 2006; Mead, 1975). Yaşlı olanların da genç neslin yaşayacağı bazı beğeni, ilgi ve eleştiri durumlarını yaşayamayacağını söylemek gerekir. Yani şu an yaşlı olanlar, gençlerin yaşamlarında ortaya çıkabilecek, yeni neslin deneyimleyebileceği bir dizi ardışık kültürel değişime bir daha tanıklık edemeyecektir. Kültür anlamı ve süreci itibarıyla uzun bir birikim neticesinde ortaya çıksa da son dönemdeki hızlanmanın etkisiyle de bu ani değişimin yaşanabileceğini öngörmek mümkündür.

Dolayısıyla daha genç ve daha iyi eğitilmiş olan bireylerin, dijital çağda değerlerin ve yeni kamusal söylemlerin kurucu ve başlatıcıları olmaya başladığı görülmektedir (Asutay vd., 2016; Seyitoğulları & Yalçınsoy, 2016). Öngörülmesi kolay kültürel bir eğilim de prefigüratif dönüşümden tersine bir sosyal dönüşümün yaşandığı ve günümüzde olumsuz yönde gelişen eleştirilerle edebiyat, sanat ve estetikle ilgili tartışmalarda, genç neslin kesinlikle en dikkat çekici kesim olmaya başlayacağını ve yükselişle temsil yeteneğini kazanacağını söyleyebiliriz. Bu nesiller arası dengesizlik ve olumsuz durumun devam edip etmeyeceği, tersine sosyal dönüşümün hem dünya hem de Türkiye toplumu ile “kültürel gelişimi” üzerinde uzun süreli ve yaygın bir etkiye sahip olup olmayacağı da merak konusudur. Mobil medyanın bir sonucu olarak ortaya çıkan çevrimiçi edebi ve mikro-kültürel manzaranın gösterdiği durum, dijital çağın çevrimiçi entelektüelliğiyle edebi yaratıcılık ve eleştirinin keskin bir dönüşüm yaşayacağı yönündedir. Hollywood filmleriyle başlayan ve Japonya animeleri, Kore idol dizileri ile Amerikan (Whatsapp, Twitter, Facebook, Youtube) veya Çin (Weibo, WeChat) sosyal medya platformları gibi “dünyanın dört kültürel harikası”yla devam eden süreç bunu göstermektedir.

3. Dijital Medyada Geleneksel Eleştiri, İlgi ve Beğenin Ölümü

Dijital çağda eleştiri, ilgi ve beğeni mahiyetleri itibarıyla, geleneksel enstrümanlar (süreli yayınlar, gazeteler ve hatta televizyon) aracılığıyla yayınlanan çeşitli profesyonel şekillerinden uzaklaşmaya başlamıştır. Birleşme eğilimi gösteren çevrimiçi topluluklar, mikrobloglar ve özellikle de akıllı telefonun temsil ettiği yorumlar, retweetler, beğeniler, endişeler ve pop-up'ların medya kullanımlarıyla mahiyetleri farklılaşmıştır (Ay, 2020; Kurt & Kürüm, 2010). Dolayısıyla, dijitalleşme sürecinde geleneksel eleştiri, ilgi ve beğenin yayılımı daralmaya ve durmaya başlamıştır. Daha geniş bir okuma, anlama yerine, sıradan ses ve görsellerle, yani video ve fotoğraflara dayalı edebiyat, sanat ve estetikte eleştiri, ilgi ve beğeniyle insanların ilgisi çekilmeye başlanmıştır. Geleneksel eleştirinin yerine geçen dijital medya kültürüne bağlı eleştirinin ekolojik modeli yeniden inşa edip etmeyeceği belli olmadığından, yeni eleştiri söyleminin yapı-sökümü, değerlerin parçalanması ve eleştirel öznelere yok olması gibi bir dizi zincirleme reaksiyonu tetiklediği görülmektedir (Akgül, 2021; Yurdakul, 2019). Hızlandırılmış bir toplumda yaşamının önemsiz deneyiminin oluşturduğu “mikro-eleştiri”, yeni medyayla eleştirinin ana söylem biçimi haline gelmiştir. Çoklulaşması ve bulanıklaşması neticesinde de yeni medya aracılığıyla

üreticilerin içerik yaratım için harcadıkları zaman büyük ölçüde azalmış, bazı çevrimiçi sunum ve eserlerin günde binlerce kelimeyle güncellenmesi bile mekanik yeniden bir üretim şeklinde gerçekleşmeye başlamıştır (Aslan, 2012; Çevik, 2018; Özdoğru, 2022). Geleneksel posta mektubu ve telgraf içeriklerinden sonraki hızlanmadan, dijital çağda mobil internet terminallerinde üretilen içerik üretimleri ve sunumlarla çoklulaşmayla bulanıklaşmaya doğru bir geçiş meydana gelmiştir. Bu türlü üretimler, “hızlandırılmış” kültüre yönelik olacak şekilde kısa, bazen öz bazen de yüzeysel özellikleriyle ekranlardan hızlıca izleyip/bakıp, küçük klavyelerle yazmak beğenmek, ilgi göstermek ve eleştirmek de keskin, acı verici, mizahi ve asidik bir hâl almıştır.

Yeni medya, eleştirel okuma ve geri bildirim hızını etkileme olanaklarını da teknik olarak sınırlandırmıştır (Karaduman, 2019, ss.685-691). Birçok edebi eserin, mikro sergilerin ve mikro filmlerin arkasındaki yorum ve mesaj bölümlerinde yer alan kelime sayısına getirilen sınırlamalar da bunu örneklemektedir. Örneğin Twitter’den bir tweetin atılması, Sina Weibo’da veya Instagram’da yorum yapılması, karakter sınırına takılabilmektedir. Bu sebeple, yeni dijital kültürde edebiyat, sanat ve estetiğe yönelik ilgi ve beğeni yalnızca bir tıklamanın ötesine geçmemekte, eleştiri de mikro bir sınırla çerçevelenmektedir.

Anlık ve parçalı, yani spontane ve hızlı bir şekilde gerçekleşen mikro eleştiri, ilgi ve beğeni, tarihin ve zamanın sınavından geçmiş, bugün karşılaştığımız ikilem ve sorunlara hâlâ ışık tutan klasik paradigmalara beslenen geleneksel edebiyat, sanat ve estetikten ayrılmıştır. Dijital çağda edebi fikir ve sanatın mantığına ya da estetik getiriye yönelik toplumsal ilgi ve beğeniden ziyade, sanatçının kendi bilinciyle belirlenmiş ve sınırlı bir süre içinde mümkün olduğunca çok beğeniye nasıl ulaşılacağı mantığı hâkim olmuştur (Güney, 2020, s.133). Çoklulaşmanın ortaya çıkardığı bu durum bulanıklaşmayla eleştiri, beğeni ve ilgi yönünü de kaydırmıştır.

Dijital medyayla serimlenmiş olan pan-görsel kültür, duyuşsal kimliğiyle göz alıcı olan ama özneyi bile geçersiz kılan, özne ve nesne arasındaki estetik ilişkiyi altüst eden bedensel iletişimi de karmaşıklştırmış ve parçalara ayırmıştır. İzleyici büyük miktarda sunumun bilgisiyle karşı karşıya kaldığından, okuma deneyimi sadece kelimeler ve gözlerle sınırlı kalmaktadır. Sanal ve simüle edilmiş etkilerinin uyandırdığı estetik yanılsama, özneyi kolayca duyuşsal zevklerin içine çekebilmekte ve böylece gerçek yaşam dünyasındaki algı ile değerlerimizi etkileyebilmektedir (Cubitt, 1998). Dolayısıyla Postman’ın (2005, s.147) “kitle iletişim araçlarının kamusal söylemin niteliği açısından yıkıcı olduğu” tezinden hareketle, yeni dönemde dijitalleşmeyle dönüşen kültürün sığ, hafif estetik bir eğlence ve duyuşsal katartik faaliyet haline geldiğini söyleyebiliriz. Eleştiri, ilgi ve beğeni artık derin bir duyuşsal deneyim ve rasyonel düşüncenin eşlik ettiği fiziksel bir kanıt sürecinden ziyade, düşüncesizlik, dalma, metafizik eğlence ile bireysel zevk uyarımına dayalı anlık yüzeysel ve duyuşsal arayışların hâkim olduğu bir tepkiye dönüşmüştür. Yüzeysel, duyuşsal tanınma arayışının hâkim olduğu bu “göz boyayıcı” eleştiri, ilgi ve beğeni anlayışı, en önemli değerler bütünü edebiyat, sanat ve estetikten uzaklaşarak, yansıtıcı unsurlarını ortadan kaldırmakta ve içdiş etmektedir. Bu da edebi, sanatsal ve estetik fikirleri yorumlamanın etkili yolunu engelleyerek, bir boşluk ve karmaşaya, sonuçta da yanlış bir değer algısına yol açmaktadır. Aşırı üretime dayalı aşırı bir tüketim kültürünün neticesi olarak, duyuşsal deneyimimizin bir parçası olan keskinlik giderek kaybolmakta, modern yaşamın tüm koşullarıyla -maddi bolluk, aşırı kalabalık ortam- duyuşsal işlevlerimiz de körelmektedir (Sontag, 2009, s.16). Pan-görsel sunumlarla ilişkili bu durum, bilgi entegrasyonu ve rasyonel

düşünme yeteneği eksikliğine neden olarak, derinliksiz ve tarih duygusu olmayan “hafif eleştiriyeye” indirgenmiş bir eleştiri, ilgi ve beğeni anlayışını ortaya çıkaracaktır.

Nitekim Pew Araştırma Merkezi (2010) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, 1980-2000 yılları arasında doğan Y kuşağının %90'ından fazlasının kendi akranları olan bireylere günde ortalama 88 mesaj attığı görülmektedir. Bu durum, yakın yaş ve eğilimlere sahip kişiler arasında yaşanmaktadır. Aynı şekilde, yeni medya, çoğunlukla benzer yaş grubundaki insanlarla ilgili olduğundan paralel bir kültürün gelişmesine yol açmaktadır. Farklı yaş ve sosyal seviyelerden insanlarla “üç boyutlu etkileşim” konusunda çok az deneyim sahibi olan genç neslin, sosyal ve ruhani iletişimleri büyük ölçüde yeni medyaya bağlı olduğundan edebi takdir ve eleştirel iletişimleri de çoğunlukla “stratosferik düz bir etkileşim”¹ şeklinde kalmaktadır. Mark Bauerli'nin (2009) “The Dumbest Generation: How the Digital Age Stupefies Young Americans and Jeopardizes Our Future (Or, Don't Trust Anyone Under 30)” başlıklı çalışmasında da belirttiği üzere; aşırı akran etkileşimi entelektüel gelişim için elverişli olmayıp, ifade becerilerinin gelişimi ve tarih bilincine zarar verdiğinden, genç kuşağın sosyal çevresinin homojenliği, iç dinamiklerinin körelmesine ve estetik beğenilerinin düzleşmesine yol açmaktadır.

4. Sonuç

Çalışmanın amacı doğrultusunda genç neslin ilgi, beklenti, beğeni, duyu ve duygusunun yanı sıra, eleştiri yaklaşım tarzının da dijital medya ile belirgin bir şekilde karşıt, yüzeysel veya bazen de tam öğretici rolünde tersine sosyalleşme süreciyle etkileşimli bir bağlantıyla geliştiği görülmektedir. Kültürün bu biçimi, bazen duygusal, bazen göz boyayıcı, bazen reddedici veya hafif özellikler barındırmaktadır. Dijital medya kültürünün temel unsurları dikkate alındığında geleneksel eleştiri, ilgi ve beğeni paradigmasının ortaya çıkan birçok yeni olgu ve biçimi etkili bir şekilde açıklamaktan uzak olduğu, afazi bir ikilemeyle karşıt dürtüyü daha da tetiklediği söylenebilir. Yeni medyanın yarattığı dönüşüm neticesinde ortaya çıkan ikileme, edebi eleştiri, sanatsal ilgi ve estetik beğeni değerlendirildiğinde, açık bir şekilde geleneksel yaklaşım tarzının karşıtı başka bir dürtü şeklinde gelişimin sürdürüldüğü, aslında dönüşümün henüz ne şekilde gerçekleşeceği tam olarak öngörülemezdir. Dijital medya kültürünün eleştiri, ilgi ve beğeni süreci, şu anda genel olarak kitlesel bir kültürel tüketim ürünü görünümündedir. Dijital medyada eleştiri, ilgi ve beğenin uzun süreli geleneksel kuramsal bir yapıdan, endişe içerikli, daralmaya ve durmaya, kitlesel bir kültürel tüketimin ürünü olmaya doğru bir evrilme sürecine girme tehlikesi bulunmaktadır. Daha geniş okuma, anlama yerine, sıradan ses ve görsellerle, yani video ve fotoğraflara dayalı edebiyat, sanat ve estetik ortamlarla insanların ilgi ve beğenisine yüzeysel şekilde hitap edilmesi, eleştirilerin bu çerçevede anlamlandırılma

¹ Genellikle internet ve dijital teknolojilerde gençler arasında gelişen bir tür iletişimi tanımlamak için kullanabileceğimiz “stratosferik düz etkileşim”de, genellikle yetişkinlerin anlaması zor olan bir dil ve kültürün içerilmesi durumu söz konusudur. “Stratosferik düz etkileşim”de gençler iletişimin yanı sıra, kültürel olarak da birbirlerini etkilemektedir. Bu etkileşim, genellikle sıradan bir arkadaşlık veya çevrimiçi sohbetten çok daha fazlası olup, daha derin, anlamlı bir bağ oluşturmaya yöneliktir. Bu bağlantıların, genellikle benzer ilgi alanlarına sahip olan gençler arasında oluşması etkileşimin düzlüğünü, onların dünya görüşleri ve değerleri gibi konularda birbirlerinden öğrenebilecekleri şeylerin fazlalığı da gücünü göstermektedir. Bu tür etkileşimlerin gençlerin sosyal hayatlarını zenginleştirdiği ve onları kendilerine benzer kişilerle bağlantı kurma konusunda daha istekli hale getirdiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, bazı eleştirilenler, bu tür etkileşimlerin, gençlerin gerçek dünyadaki sosyal etkileşimlerini ve iletişim becerilerini olumsuz etkileyebileceğine ve sosyal izolasyona yol açabileceğine de dikkat çekmektedir.

çabası da bunu göstermektedir.

Edebi, sanatsal ve estetik eleştirisi, ilgi ve beğenin dönüşümünün toplumsal anlamda olumlu gerçekleşmesi için mikro eleştirisi, ilgi ve beğenin tamamı duygusal, tarih dışı ve eğlenceli eğilimde olan kısımlarının önemli bir bölümünden ve geleneksel kültürün geniş kutsal anlamından sıyrılmaya ihtiyaç vardır. Ancak geleneksel kültürün yüksek görürlük ve yüksek fikirlilik hususlarıyla dijital medyanın edebi, sanatsal ve estetik eleştirisi, ilgi ve beğeni değerini yönlendirmedeki rolüne tam anlamıyla önem verilmelidir ki, toplumsal anlamda ilginin, beğenin, duygu ve eleştirinin önemli bir parçası haline gelebilsin.

Eleştirel açıdan meseleye yaklaşıldığında, beşerî bilimler araştırmalarında da edebi, sanatsal ve estetik eleştirisi, ilgi ve beğenin dijital teknoloji müdahalesinin büyük veriyle ilişkili bir biçimi temsil ettiği görülür. Ancak geleneksel veri tabanlarının toplama ve depolama kapasitesinin ötesinde veri miktarındaki dramatik artışı ifade eden büyük verinin, rakamlar olarak artık sadece soğuk semboller olmaktan çıktığını; analiz edilebilir, özetlenebilir ve önemli iş değeri yaratmak için ayrıntılı olarak işlenebilir hale geldiğini de bilmek gerekir. Bu da onları modern toplumda önemli ve yeni bir doğal bilgi kaynağı haline getirmiştir. Dijital çağda, çok sayıda edebiyat, sanat ve estetikle ilgili yazar, araştırmacı, taraftar veya sanatçı web aramaları, etkileşimli inceleme ve yaratımlar, çevrimiçi mesajlar, yeniden iletimlerle uzun süreli ve derinlikli eleştirisi, ilgi ve beğenilere yönelik anlama, yorumlama ve analizleriyle katkı yapmışlardır. İnternet teknolojisini de kullanan uzun süreli, anlamlı ve derinlikli muazzam bilgi miktarıyla görüntü, ses, animasyon, metin ve yorumlar gibi yeni kültürel oluşumlar önceki deneyimi çok aşmış, farklı etkileşimlere yol açmıştır. Gelişen bakış açıları ve edebi eleştirisi, sanatsal ilgi, estetik beğeni tarzlarından bilgi ve kaynakları akıllıca birleştiren hiper bağlantılar yoluyla diğer kaynak ve bağlantılara da yönlendirilebilir yeni kültürel oluşumlar ortaya çıkmıştır. Böylece, yeni edebi eleştirisi, sanatsal ilgi ve estetik beğeni için büyük veri analizinin bilgi ve bağlantı temellerinin oluşturulduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Esasen edebi eleştirisi, sanatsal ilgi ve estetik beğeni, ortaya çıkmaya devam eden eserlerin varlığı üzerine yeni bir düşünce, daha da ötesi, insanların varoluş durumları ve hayat biçimleri üzerine bir yansıma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu düşünce ilişkisi, yansıma ve tartışma durumu devam ettiği sürece, edebi eleştirisi, sanatsal ilgi ve estetik beğeniye dair tartışma da devam edecektir. Dijital çağda, çoklu eleştirel düşünce, beğeni, ilgi, duygu, söylem ve değerlerin karmaşıklığı ile çeşitliliği devam edeceğinden maneviyattan da beslenen kültürel ve sanatsal eleştiriyi inşa etmeye dikkat etmeliyiz. Bu durum, kamuoyu izleme mekanizmalarının sağlıklı ve özgür bir ifade alanının korunması için gereklidir. Gençlerin katılımını da harekete geçirmek için dijital medyanın sağladığı platformlardan tam olarak yararlanılmalıdır. Böylece, gençlerin derinlikli ve uzun süreli edebi eleştirisi, sanatsal ilgi ve estetik beğenisini çekmek ve halkı edebiyat, sanat ve estetik konusunda eğitmek için yeni bir yol ve yeni bir kamusal söylem inşa etmede bu platformlar kullanılabilir. Farklı gruplar arasında değer diyalogu teşvik edilerek, bireylerin modern kişiliğinin şekillenmesinde ve halkın edebi, sanatsal, estetik karakterinin geliştirilmesinde gereken rol bu şekilde sergilenabilir.

MAKALE BİLGİ FORMU

Yazar(lar)ın Katkıları: Yazar çalışmaya %100 katkı sunmuştur.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kâr amacı gütmeyen sektörden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: “*Dijital Çağda Kültürel Dönüşüm: Yeni Sosyokültürel Kimlikleriyle Genç Kuşağın Eleştirisi, İlgisi ve Beğenileri*” başlıklı çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmadığı yazar tarafından beyan edilmiştir.

Kaynakça

- Akgül, B. (2021). Endüstri 4.0 sürecinde dijital medyada kültürel dönüşüm. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 206-224.
- Alan, A. K., Kabadayı, E. T. & Erişke, T. (2018). İletişimin yeni yüzü: Dijital pazarlama ve sosyal medya pazarlaması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 493-504.
- Aslan, G. (2012). Anonimliği sosyal medya ile yeniden değerlendirmek. E. Saka (Ed.), *Türkiye’de Yeni Medya Çalışmaları 1* (ss.7-14), İstanbul: Taş Mektep Yayınları.
- Asutay, H., Atik, O., Demir, M., Öğretmen, S. & Göçerler, H. (2016). The new reading types occurring as a result of changing youth cultures. *The International Journal of Research in Teacher Education* 2016, 7(1), 28-39.
- Ay, A. (2020). Medya ve kültür endüstrisi eleştirisinin yeniden üretimi. *Selçuk İletişim*, 13(1), 314-337.
- Bauerlien, M. (2009). *The dumbest generation: How the digital age stupefies young Americans and jeopardizes our future (or, don’t trust anyone under 30)*. New York: TarcherPerigee Publications.
- Cubitt, S. (1998). *Digital aesthetics*. California: Sage Publications.
- Çevik, İ. F. (2018). Mekanik yeniden üretim sonucu kaybolan sanat yapıtımın aurasını teknolojik yenilikler yolu ile yeniden bulmak. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 114-126.
- Demuyakor, J. (2020). Opportunities and challenges of digital media: A comprehensive literature review of Ghana. *Electronic Research Journal of Social Sciences and Humanities*, 2(2), 95-101.
- Fotis, S. (2020 25 Mayıs). The power of data visualisation. 20 Ocak 2023 tarihinde <https://aegisresearch.eu/the-power-of-data-visualization/> adresinden erişilmiştir.
- Gere, C. (2002). *Digital Culture*. London: Reaktion Books.
- Gül, A. A., Ertürk, Y. D. & Elmer, P. (2020). Introduction: Digitalization, network society and transformation in social life. A. A. Gül, Y. D. Ertürk & P. Elmer (Ed.), *Digital Transformation in Media & Society* (xi-xiv) içinde, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Güney, E. (2020). Kültürel değişimler ilişkisinde post-dijital sanat: Sınır ihlalleri. *Journal of Arts*, 3(2), 129-142.
- Güzel, M. (2006). Küreselleşme, internet ve gençlik kültürü. *Küresel İletişim Dergisi*, 1, 1-16.
- Karaduman, S. (2019). Yeni medya okuryazarlığı: Yeni beceriler/olanaklar/riskler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 683-700.
- Karakoç, E. (2014). Medya aracılığıyla popüler kültürün aktarılmasında toplumsal değişkenlerin rolü. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(3), 245-269.
- Kırık, A. M. (2017). Yeni medya aracılığıyla değişen iletişim süreci: Sosyal paylaşım ağlarında gençlerin konumu. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi*

Elektronik Dergisi, 5(1), 230-261.

- Kocadaş, B. (2005). Kültür ve medya. *Bilig*, 34, 1-13.
- Köse, H. (2020). Teknik belirlenimci medya kültürü bağlamında dijital gerçeklik-veri-anlam ilişkisi üzerine epistemik bir tartışma. *Galatasaray İletişim Dergisi, Özel Sayı 5*, 7-29.
- Kurt, A. A. & Kürüm, D. (2010). Medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme arasındaki ilişki: Kavramsal bir bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 20-34.
- Langness, L. L. (1975). Margerat Mead and study of socialization. *Ethos*, 3(2), 97-112.
- Levin, I. & Mamlok, D. (2021). Culture and society in the digital age. *Information*, 12(68), 1-13.
- McLuhan, M. (1994). *Understanding media: The extensions of man*. Cambridge: The MIT Press..
- Mead, M. (1970). *Culture and commitment: A study of the generation gap*. Gloucestershire: Natural History Press.
- Mead, M. (1975). *Culture and commitment: A study of the generation gap*. London: The Bodley Head Publications.
- Mumford, L. (2010). *Technics and civilization*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mumford, L. (1966a). Technics and the nature of man. *Technology and Culture*, 7(3), 303-317.
- Mumford, L. (1966b). The first megamachine. *Diogenes*, 14(55), 1-15.
- Murray, J. H. (2017). *Hamlet on the Holodeck, updated edition: The future of narrative in cyberspace*. Cambridge: The MIT Press.
- Olçay, S. (2018). Sosyalleşmenin dijitalleşmesi olarak sosyal medya ve resimler arasında kaybolma bozukluğu: Photolurking. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2(2), 90-104.
- Özdoyran, G. (2022). Yeni medya ve etik. K. Duman (Ed.), *İnternet Haberciliği: Kuram, Uygulama ve Eleştiri* (ss.1-24) içinde, İstanbul: Beta Yayınları.
- Pew Research Center. (Şubat 2010). Millennials: A portrait of generation next. 12 Ocak 2023 tarihinde <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/3/2010/10/millennials-confident-connected-open-to-change.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Postman, N. (2005). *Amusing ourselves to death: Public discourse in the age of show business*. London: Penguin Books.
- Seyitoğulları, O. & Yalçınsoy, A. (2016). Günümüz gençliğinin inovasyon ve teknoloji algılarına yönelik ampirik bir araştırma. *International Journal of Social Academia*. 1(1), 13-23.
- Solak, Ö. (2022). Dijital sanatlar-dijital edebiyatlar. *Söylem Filoloji Dergisi*, 7(2), 357-389.
- Sontag, S. (2009). *Against interpretation and other essays*. London: Penguin Classics.
- Uzelac, A. (2008). How to understand digital culture: Digital culture- a resource for a knowledge society?. A. Uzelac & B. Cvjetičanin (Ed.), *Digital Culture: The Changing Dynamics* (ss.7-21) içinde, Paris: UNESCO Publications.

- Ünal, Ş. & Koçak, H. (2023). Dijital kültürün gündelik yaşama etkileri ve kuşaklar arası karşılaştırmaya yönelik sosyolojik bir analiz. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(60), 2120-2128.
- We Are Social. (26 Ocak 2022). Digital 2022: Another year of bumper growth. 21 Aralık 2022 tarihinde <https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/> adresinden erişilmiştir.
- West, M. & Chew, H. E. (2014). *Reading in the mobile era: A study of mobile reading in developing countries*. Paris: UNESCO Publications.
- Yaşın, Z. (2019). Immersion and distance: Aesthetic illusion in digital art. *Academic Research*, 8, 170-176.
- Yurdakul, Ş. (2019). Kültür endüstrilerinin yaratılmasında dijital medyanın rolü. *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*, 14, 44-56.
- Zafer, H. Ö. (2019). *Dijital medya teknolojilerinin sanatın ve tasarımın yaygınlaşmasındaki yeri ve önemi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

Extended Abstract

Cultural Transformation in the Digital Age: Criticisms, Interests and Likes of the Young Generation with Their New Sociocultural Identities

Serdar NERSE

The relationship between media and culture and the impact of digital media on cultural shaping constitute the central focus of discussion for the study. It is possible to go back to the issue of media-related cultural change. Today, it is obvious that the impact of digital technologies such as the internet, mobile technologies and artificial intelligence on cultural shaping cannot be ignored. Digital media has created a cultural space with its own way of thinking and speaking, and it is predicted that various new literary and artistic forms will emerge.

This study discusses the development and transformation of micro-literature, art and aesthetics and the new position of the younger generation with respect to the debate on criticism, interest and appreciation through a systematic review method. Thus, an overview of the cultural impact of media and the contribution of digital media to cultural shaping is presented. In this context, terms such as computer culture, virtual culture, cyberculture, e-culture, internet culture, new media, convergence culture and digital culture are widely used. Digital culture is defined as a rapidly developing cultural phenomenon with social, economic, political and artistic characteristics that emerged with the advancement of information communication technologies and the use of the Internet (Uzelac, 2008, pp.7-13; Levin & Mamlok, 2021). Digital culture manifests itself in areas such as communication, information sharing, entertainment and cultural interaction.

Digital culture is affected and changed owing to the development of digital technology. People interacting and getting to know each other in the digital environment through media has led to the formation of cultural centres. The widespread use of the Internet, smart devices, social media and other digital technologies has contributed to the emergence and development of digital culture (Kocadaş, 2005; Karakoç, 2014). The Internet has provided people with the opportunity for communication, information exchange and digital cultural interaction. This has been made possible by the fact that the content created by users in the digital environment has an important place among the characteristics of digital culture, sharing is fast and easy, virtual communities are formed and digital technologies are integrated into all areas of life, and digital culture has differentiated from traditional culture. An important transformation has been experienced by establishing connections between people through social media,

sharing content and understanding cultural differences in likes and reactions. This transformation is not always positive, and threats such as addiction, cyberbullying and privacy violations may arise.

New media technologies of the digital age have influenced cultural creativity and caused transformation in the fields of art, literature and aesthetics. With the development and transformation of micro-literature, art and aesthetics, the young generation has moved to a new positioning. This transformation has been accelerated by the impact of new media on criticism methods and value renewal tendencies and the social effects of digitalised culture.

Cultural transformation takes place rapidly with digital media tools, information communication technologies and the internet, and people's interaction is also affected by this speed through media and connections. In the digital age, cultural characteristics are rapidly transforming with connectivity facilitated, and the discovery process between cultures and people's understanding, appreciation or criticism of different cultures has become easier with the increased use of digital or social media.

Digital culture has become characterised by elements such as mobile intellectualism, the ways in which video, film, music, literature, and works of art exist, and the development of aesthetic logic. These elements have become social and cultural symptoms of the age. As a result, speed, pan-visual shift and the relationship between users and use cases have emerged as the main characteristics of digital culture, affecting the understanding of aesthetics, cultural appreciation, contemplation and criticism. The pan-visual shift towards mobile smart media in the digital age causes individuals to spend most of their lives on their mobile devices, focusing on visuals. The use of visual content has increased, and sharing and interaction on digital social media platforms have increased due to the emotional impact of visuals and their fast processing feature. Ultimately, with mobile compatible websites and applications, users' taste, interest and aesthetic understanding have been affected. Finally, it should be noted that the relationship between users and use case is also an important factor in the digital age. The young generation's participation in literary-artistic appreciation and criticism has been differentiated by digital media, and cultural formation and communication habits have been affected. In addition, the young generation's active use of digital media and taking on the role of instructor has caused changes in the socialisation process.

It is important that pan-visual culture complicates relations and communication through digital media. With digitalisation, culture has become a light entertainment and emotional cathartic activity, which has brought a lack of depth in criticism, interest, and appreciation. The dominant feature of the new media in the communication habits and aesthetic appreciations of the young generation is closely related to the limited circle of people of similar age group. This situation negatively affects the intellectual development and historical consciousness of young people.

It no longer seems possible to explain the development of the young generation's approaches to interest, taste, sensation, emotion and criticism with the traditional paradigm. While the mass culture of criticism, interest and appreciation is transformed into a superficial and entertainment-oriented response through digital media, it is not clear how traditional culture will be transformed. On the other hand, it seems possible to predict that digital technology will contribute to literary criticism, artistic appreciation and aesthetic appreciation through big data analysis, and will reveal new

cultural formations with different interactions of the internet.

Ultimately, since digital media has the potential to mobilise the engagement of young people, it is expected that platforms will foster in-depth criticism, artistic interest and aesthetic appreciation of individuals, and educate the public on literature, art and aesthetics through digital media. This role of digital media can be used in shaping the personalities of individuals and enhancing the literary, artistic and aesthetic character of society by promoting dialogues of values between different groups.